

štirski Slovenci, meje pa se menjajo v srenji, v okraju, okrogu in tudi v deželi, saj je štiriska dežela sama izvirek svojega imena že davno pustila na spodnjo-avstrijskem, kder stoji mesto štirsko in teče reka štiriska. Sicer pa se nočemo ločiti s silo, ampak postavno in s pogojevanjem in upamo nove mejaše od skupne avstrijske delegacije.

Zato povejte sami, ali hoče naša stranka kaj krivega ali nespametnega ali nesvobodnega, zahtevajoča enotno zvezano Avstrijo, enako pravico za vse dežele in narode, pa tudi za nas Slovence edini pogoj, da se ohranimo, da se ločimo od nemških uradnih, sodnih in šol. Le tako po med-sobni pravici in ravnopravnih pogodbah se morejo vsi narodi sprijazniti, če se nobenemu krivica ne godi. Prijaznost narodov pa je mir Avstrije in Evrope, tako bode treba manje vojakov, tako bodo manjše dače in več samostalnosti, več svobode.

Izvolite, ali želite stopiti k naši slovenski in federalistični stranki, ali k nasprotnikom, vladeželnim Nemcem in nemškutarjem.

Slovenci! še ste Slovenci?
Slovenci! Vaš glas odloči, kateri stranki date glas?

Slovenci!

Pod tem napisom je prinesla „Jadranska Zarja“ ta-le prav zanimiv članek: „Čehom je vržena rokovica; s silno, v nebovpijočo pristranostjo česki deželni zbor ni razpuščen, ko so vsi drugi, ker se je bilo bati, da bi dobili Čehi pri novih volitvah večino. Čehom se je dala odpovednica, pa z njimi — tudi nam. Kaj pa so bili vsi politični boji v Avstriji? Njih bitje je to, da so skušali Slovani, tako dolgo tlačeni, emancipirati se in zavzeti sebi pristojno mesto v državnem svetu. — Toraj slovanski narodi v Avstriji le skupno zmagajo, ali pa — skupno padejo. Če se gre čez Čeha na dnevni red, gre se tudi čez nas, brez njih si k večjemu kaj nestalnega izprosimo, pa nič stalnega ne priborimo. Čehom je treba priti do živega, si mislijo ustavoverci, in — vničena je slovanska opozicija.

O nikar ne upajmo od Nemcev pravičnosti! — S čim in kdaj so jo že pokazali? Nasprotno, ali si nismo morali priboriti vsako najmanjšo koncesijo s trdim bojem? Da, ako bi prav zdaj dali Poljakom in Slovencem kako milost, bodo to storili le zato, ker se čutijo še preslabe nasproti celi opoziciji, pa kakor bi se jim posrečilo podreti prvi steber slavjanstva avstrijskega, Čeha, bogme, da je tudi po Poljakih in zlasti po nas Slovencih. S čim si je hrabri česki narod zaslužil, da se prezirajo njegove svete pravice, ali ne s tem, da se je pogumno postavil na borišče za se in za nas? In kaj je storiti nam? Podati se nam je v tabor naših vrh in dragih slavjanskih bratov in boljše je, da trpimo še nekoliko časa z njimi in zmagamo ali pademo, kakor pa da bi z nesramno sebičnostjo živeli v obilnosti na njihovo škodo in tako dolgo, dokler bi se oni ne zatrli in potem toliko gotoveje in sramotneje poginili. Kukavica in izdajalec Slovanstva bi bil vsak slovenski poslanec, ki bi šel v državni zbor, v ta zbor, ki bo šel čez Čeha na dnevni red in ki bo znabit zopet inavguriral nad našimi ubogimi brati lansko dobo preganjanja in tlačenja.

Naše zastopnike pa, ki jih bodemo v kratkem volili, prosimo, — ne prosimo, tirjajmo od njih: naj stopijo na stran Čehov, in boljše je, da nismo nič zastopani, kakor pa tako, da bi pomagali pri delu, ki misli storiti konec vsemu teženju Slavjanov po dostojnem jim uplivu pri vladanju države. Pobrati bodo Čehi vrženo jim rokovico, poberimo jo tudi mi z njimi, da nam je ne bo treba pobirati pozneje, kdar bomo sami!

Smešno in žalostno.

II.

V drugem delu dopisa od 27. aprila št. 96 na krajna šolska zastopništva se govori o občnem učiteljskem zboru, kateri bo meseca junija na Dunaju in vabi vse učitelje, da bi prišli govorov poslušat. Gledé na ta zbor je potem deželno šolsko svetovalstvo iz deželnega šolskega denarnega zavoda po posamezne okraje podelilo nekoliko stotin goldinarjev — saj jih imamo (?) — kateri bi se naj učiteljem razdelili, da

bi se bolj lahko zbora vdeležili. Od tod — ako se ne motim — je v mariborskem okraju razpisano 6 daril po 25 gl. in pri okrajnem zastopništvu so že tudi učitelji odločeni, katerim bo gosp. Seidl milostljivo denarje podelil, da zamorejo — dobro si zapomnite — bolj lahko iti Dunaj gledat, kakor so že nekteri učitelji sami rekli. Nimam sicer nič proti zborovanju, ako ostane v pravi meji in se napravi v namenu, da bi vsem pričujočim koristil. Če zdaj nekoliko premislim pretečene učiteljske zборе, se mora reči, da so daleč svoje meje prekoračili, posebno gledé potrebe naših slovenskih šol. Mesto, da bi se učitelji pogovarjali o svojih predmetih, to je o „pedagogičnih“, so le udribali po veri, po cerkvi; bolj vmazano je kateri naučene „fraz“ prednašal, toliko bolj so mu nekteri ploskali, drugi pa ne vede za njimi kričali. In ako nekatere govornike berem za prihodnji zbor, sem prepričan, da se bo v ravno tisti rog trobilo. Kdo pa vas je postavil za to učitelje, da bi zoper lastno vero govorili?

Kakor sem rekel, mi bo morebiti marsikteri odgovoril: „Jaz grem pri tej priliki Dunaj gledat. Čujte vsi, kateri dačo plačujete, za vaše težko zaslužene krajcarje grejo učitelji Dunaj gledat, ker dobijo iz deželnega šolskega zavoda nekoliko goldinarjev. O strašni greh zoper vse tiste, kateri morajo dačo plačevati! Kdo pa ima ta greh? Kdo je tisti brezvestnež, kateri krvave novce tako potroša? Ne učitelji, ampak tisti, kateri v deželnem šolskem svetovalstvu vladajo nam na krivico in škodo, posebno nemškutarji, naj večji nasprotniki Slovencev. Obrnite je za boljše reči.

Zdaj pa še kratko vprašam, ali pri tem ne bo poduk zaostal, ker imajo otroci celi teden proste dneve, ker kričite da uk zaostaja, ker morajo otroci nekatere ure k procesiji, ali kakšne pol ure v cerkev iti? Doslednosti vam „liberalni“ gospodi manjka. Slovenskim učiteljem pa svetujem, ako ste narodni, ostanite doma in snidite se na slovenski zemlji, ter se pogovorite o potrebah naših slovenskih šol.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Oskrbovanje požlahnjentih drevces.

Že je povedano, da se žlahni cepiči morajo odločiti, da se ne pomešajo. Sedaj pa, ko so drevesa cepljene, jih je zvesto zaznamovati, da se vé, kterege roda, leta, itd. da so. Tudi je prav koristno, vse to v gospodarske bukve zapisati, in če je sadno drevje kupljeno, še pristaviti, od kod, po kateri ceni, itd.

Drevesa gre pregledati, ktera so s cepičem ali popkom požlahnjena. Do kresa še prvo leto popek mladiko stori; pozneje cepljen pa še le prihodnjo spomlad zeleni: v 14 dneh se že vidi, ali se je popek prijel ali ne. Kadar se je popek prijel, se divjak dober palec nad prijetim popkom pošev odreže, da rana na nasprotno strau cepa pride. Ko je pa iz popka močna mladika pognala, se konček divjaka vrh cepa tikoma pri cepu vprek odreže in rana z voskom zamaže. — Kar se tiče vejic ali mladik, ki po divjaku rastejo, se samo prikrajšajo, dokler deblo močnejše ne zraste. To velja tudi pri peščenem sadju, če se visoko v deblo cepi. Večkrat je tudi dobro pri nizko cepljenem divjaku pustiti katero vejico, ki iz divjaka raste, kadar cepič klaverno žene, in jo malo prikrajšati, da sok bolj v cep prihaja; mladiko popolnoma pri debelu odrezati, ne kaže; potem bi se lahko cep in divjak osuhnili. Kar iz korenin poganja, je treba potrebiti, da drevesce lepše raste, posebno pri slivah, ktere zlo plitvo rastejo.

Dobro rastečim cepičem se trakovi iz začetka odnehajo, kakor potreba nanese. Kadar so se pa cepiči dobro zarastli, in rane zacelile, se jim obveze popolnoma odvijajo,

Cepljena drevesa se morajo skrbno oplevati, okopavati, trebiti, v suši jim prilivati, nič pa ne gnojiti; razun z dobro prstjo in cestnim blatom.

Ako uši po mladikah listje zgrbančijo, je dobro zoper to mrčes, če ga z mjlino, žajfno ali tobakovo vodo pomočiš, da pogine. Tudi kamno-olje ali petroleja v vodo nekoliko vlitega, je dobra pomoč zoper uši, kdor jih z rokami noče odpraviti.

Če bi zajje katero drevesce oglodal, ali celo pregrizel,

in se je to precej visoko na cepiču ali žlahnem deblu zgodilo, se poškodovani kos odreže tako, da iz cepiča ali žlahnega debla nova mladika v prihodno deblo izraste; na debelem deblu se pa rana izreže in z drevesnim voskom zamaže. Kedaj tudi krtice objedo koreninice, da drevesce vsahne; tim se naj s fosforom meča od kruha ali zemlje, ali kosček sira, v katerem je strupa primešanega, ki ga posebno ljubijo, nastavi po luknjah, da poginejo. Majhni kukci, kebrički, mrčesi in gosenice se z roko pomorijo; kdor jih na drug način noče uničiti. Ravno tako gre paziti in loviti dolgorivčeke, ki mladike prebodejo, listje zasušijo, jajčica v njih ležejo in veliko kvara naredijo; zasukano listje se mora pobrati in v ogenj vreči da zgori, sicer se mladi zvalijo. Mah se najbolje z lugom odpravi, ki se po drevju nareja, ako se s kakim šopkom ali cunjjo ali s ščeticco, krtačo v lug namočeno po mahu drgne ali riblje; tudi pri velikih drevesih to pomaga; ali pa z apno in ilovico debela in veje dobro pomažejo; s tem se ob enem tudi mrčes in zalege po razpoklinah skorjinih uničijo.

Izkopanje in obrezanje sadnjih dreves.

Kadar so sadnja drevesa že 5 do 7 let stara, ali za palec debela in seženj visoka, se izkopajo in pripravijo za svojo prihodno stanovitno mesto, kder bodo svoje dni ostala. Za tako delo je pa jesen in spomlad najdostojniši čas, ker takrat drevje ni v muzgi. Izjemama se tudi zelena, celo eveteča drevesca brez škode presadijo.

Drevesca se morajo varno izkopati, da se koreninice ne poškodovajo; debele ne prekoljejo in male ne potrgajo ali ne omuznejo. Najpred se prst iz vrha do korenin odkoplje, potem se drevo od ene strani globoko spodkoplje in nagne, od druge strani pa se prav globoko korenine spodsekajo, in kadar se drevesce vzdigne, se prst mora tako varno otresti, da se male koreninice ne potrgajo.

Sedaj se drevo očedi in obreže po koreninah, po deblu in po vrhu. Srednja sréna korenina, ki naravnost v zemljo raste, se močno prikrajša, da potlej več postranskih korenin požeje; druge predolge koreninice pa se le malo prirežejo. Male koreninice, ktere iz stranskih korenin na vse kraje rastejo in se sesavke zovejo, ker iz vrha zemlje zrak, toploto, roso in močo za rast in rodovitnost vlečejo, se le tiste prikrajšajo, ktere so po koncih trohljive ali bolne.

Tudi deblo se mora vsih stranskih mladik gladko otrebiti, in sicer pri sivah in črešnjah seženj visoko, pri jabelkih in hrúškah 7 do 8 čevljev visoko, in pri oreh in kostanju pa še više gladko deblo naj bo, da lepe vrhove naredijo. Pri presajenju se morajo tudi vrbi prikrajšati, vendar tako, da, če več ima drevo korenin, več vrha se mu pasti, ki naj, če je mogoče, iz 4 ali 5 vej obstoji, ker vrh s tremi vejami je grd, in drevo vilam podobno. Tudi je treba paziti, da ne bo vrh na eni strani večji in širji, kakor na drugi strani drevesa. Pri orehu se nikoli vrh ne odreže, ki ima velik stržen, in bi se potem sušiti začel, potlej pa gnjiti. Tudi pri kostanju ne gre vrha prikrajšati, da bolj visoko in večje drevo zraste. Le jabelkom, bruškam, slivam, črešnjam itd. se vrhi prirežejo; in kedar se obrezujejo, naj se vselej od spodaj gori to stori, da se manjše rane naredijo in prej zacelijo. Dobro je, da se vsaka taka rana z voskom zamaže. Izkopana drevesca se morajo ko najhitrej v senco spraviti, ali saj ob koreninah s prstjo zagrniti en črevelj visoko, da vlago in senco imajo. Nikdar pa ne smejo korenine na sapi ali solneu biti, ker se grozno hitro sesavke posušijo; tudi v gnojnico jih ni devati. (Dalje.)

Kdaj in kako se naj napravijo vinske kleti.

Vinske kleti se naj napravijo ko najbliže dobre ceste ali železniških kolodvorov ali pristavah parnih ladij i. t. d. Taka klet mora biti zidana, če se ne more napraviti v kako skalo. Tla mora imeti kamnata ali še bolje ciglena, da se tako lože snažna ohrani. Dobra klet mora biti postavljena proti severu, mora biti 16 do 24 čevljev visoka in imeti potrebna okna, da se lahko prevetri. Čim globejša je klet, tim boljša je, ker zunajna toplota nima tako mnogo upliva do kletine toplote. Kletina okna morajo biti tako napravljena, da se lahko zadelajo, da ne more v klet niti prevelika toplota niti prevelik mraz in se klet vendar lahko prevetri. Če klet ni presuha niti premokra, je za kletno gospodarstvo najbolj prilična. V kleti mora biti celo leto enaka

toplota, in najboljše je, kakor mnoge skušnje učijo, če kletina toplota ni nižja kakor 9 stopinj po Reaum., in če ne prestopi 11. stopinje. Iz tega se vidi, da je barometer po Reaum. zelo važna stvar v vsaki kleti.

Dopisi.

Iz Ribnice na Štajarskem. Kakor se od več strani naše ljube slovenske domovine čujejo pritožbe zoper nove šolske naredbe in osebe; tako bi se tudi mi lahko pritoževali, posebo pa kar nam je okrajno šolsko svetovalstvo za našo šolo postavilo krajnega šolskega ogleda, tukaj stanujočega Laha T., ki še slovensko govoriti ne zna. Ne vemo, ali je ta Lah pri okrajnem šolskem svetovalstvu s tem dobil tako zaupanje, da je mislil pri konkordatovi borbi razsvetljenje napraviti? če ravno je vendar nekterim sveče prinesel in jih prižgal, so lastniki biš vendar ugasnili in za drugo porabo hranili; ali morebiti s tem, da je Marenberčanom repni molek poslal? ali da je blagoslovljanje tukajšne farne cerkve (po predelovanju in popravljanju) zaničljivo narisal in „burgermajstra“ pripravil, da je to podpisal in sl. kn. konsistoriju v Maribor poslal? O uboga mladina, ki imaš takega krajnega šolskega ogleda! V šoli otrokom pravi, da ga naj ne pozdravljajo z „hvaljen bodi Jezus Kristus“. Neki veljavni mož je na to nasvetoval, da bi se naj poprašal: „Ti ptujec, ali verješ na Boga? Tudi sv. misijon, s katerim je vse zadovoljno in hvali č. g. župnika, da so nam ga oskrbeli, je z lažmi in zvijačami popisal in tetki „Tagespošti“ poslal, tako da še vrednik vsega ni hotel v list vzeti. Garibaldi bi se gotovo takega učenca ne sramoval.

Pri seji krajnega šolskega svetovalstva ukazuje nekatere stvari naravnost, ne pa, da bi predlog storil, o katerem bi se naj glasovalo. O Giskra! škoda da nisi vedel za tega parlamentarca, koliko menj besedovanja bi bilo treba v državnem zboru! Na predlog krajnega svetovalca, obče spoštovanega g. Ign. Sgerm-a, da bi se v sejah v slovenskem jeziku obravnavalo, ker se je bati, da bi se kaj v zapisnik zapisalo, kar bi ne prav znajoči nemškega jezika ne razumeli, je djal, da se on tedaj celo posvetovanja udeleževati ne more, ker slovensko ne razume, in tako se pred slovenskimi svetovalci nemško obravnjuje in piše, za šolo z popolnoma slovenskimi otroci! Ko je zgorej omenjeni svetovalc o stvari, ki je pri posvetovanju na vrsti bila, neke besede govoril, mu je omenjeni šolski ogleda rekel: „če hoče o tem kaj več govoriti, naj od posvetovanja odide“. On je tudi to storil, in naravnost odpoved za svetovalca na okrajno šolsko svetovalstvo poslal in v tem izrekel, da se naj v prihodnjem tak izvoli, ki bo krajnemu šolskemu ogledu po volji. Ker je sploh vse tukajšno ljudstvo nezadovoljno s tem krajnim šolskim ogledom (nekteri celo pravijo, da otrok ne bodo več v šolo pošiljali) in tudi okrajnim šolskim svetovalcem ta ogleda ni več po volji, zato bi bilo svetovati več svetovalcem, naj bi po izgledu g. Ign. Sgerm-a odpoved na okrajno šolsko svetovalstvo poslali, in to bi gotovo drugega krajnega šolskega ogleda postavilo. Da bi se sam odpovedal te časti, tega ni misliti, ker je že poprej, ko je še šola pod duhovsko oblastjo bila, na to mesto želel paiti. Sicer so mu nekteri takrat glase dali, ker ga še niso do dobrega poznali. Ko so pa č. g. župnik drugega za potrjenje predložili, je on po nemških časnikih pisaril in sam sebe za sposobnega, hvalil, o njem pa, kterega so č. g. župnik želeli, je pisal, da je nesposoben, ker nemški ne zna (?) a zdaj pa velja, gospodine! da ogleda slovenski zna v šoli, kder so slovenski otroci! in kder se nekaj še vendar tudi slovensko uči!

Od Pesnice. V nedeljo, to je 29. velikega travna t. l. zjutraj rano se podam v bližnje mesto Radgono. Bilo je prav prijazno spomladansko jutro, ptički so veselo zvrgoleti in pošiljali svoje mile glase proti nebu in hvalili svojega stvarnika, ki tako dobro za nje skrbi. Ko se bližam mestu, opazim na enkrat, da vre ljudstvo od vseh strani in hiti proti neki krčmi. Vsakemu se je videlo na obrazu neko posebno veselje. Mislim sem si, kaj neki to pomeni, in se bližam tudi gostilnici, ki je četrte ure od mesta, in opazim tamo na vrtu obeljeno smreko, na kateri je vibralo mogoče zastav, vrata gostilnice so zvun tega bile z lepimi vencí okinčane in nad njimi so se videli mnogi napisi. Mislim sem si, bode tamo gotovo kaka lepa narodna veselica; motil sem